

SZARVAS ÉS VIDEKE

TARSADALMI ES KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Szerkesztőség:

Jókay-Mór utca 1257. szám, hova a lap szellemi részét
illető közlemények küldendők.
Kéziratok vissza nem adatnak.
BÉRMENTETLEN LEVELEK EL NEM FOGADTATNAK.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . 4 frt. — Félévre . . . 2 frt
Negyedévre . . . 1 frt. — Egyes szám . . 8 kr.
MEGJELEN HETENKINT EGYSZER VASÁRNAP.

Kiadóhivatal:

Beliczey-utca 11. szám. (saját ház,) hová az elő-
fizetési pénzek intézendők.
Hirdetéseket jutányos áron elfogad.
BÉLYEGDÍJ MINDEN HIRDETÉSÉRT 30 KRAJCAR.

Előfizetési felhívás.

A IX-ik évfolyam I-ső negyede lejárván, a II-ik negyed eljén új előfizetést nyitunk lapunkra, felkérjük mindazon t. előfizetőinket kiknek előfizetése a jövő számmal lejár, mielőbb megújítani sziveskedjenek, hogy a lap szétküldésében, fennakadás ne történjék.

Azon t. előfizetőinket pedig, kik előfizetési pénzzel hátralékban vannak, hátralékaik beküldésére s előfizetéseik szíves megújítására kérjük.

Tisztelettel:

A „Szarvas és Vidéke”
kiadóhivatala.

A „SZARVAS ÉS VIDEKE” előfizetési ára:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

A kiadóhivatal.

Szabadágharoz felszázados emlékünnepe Szarvason.

Felvirradt a nagy nap, Mártius Idusának felszázados napja s mintha a természet is osztotni akarna a nemzet örömmünnepében, enyhe verőfénye tavaszi napsugarait lövelte a földre.

Községünk már kora reggel ünnepi díszit öltött, majd minden házban ott lengett a nemzeti lobogó, sőt még a főtéren és a Kossuth utcában lévő 17 oszlopok is lobogó díszit kaptak. Az e nap. rendezett ünnepélyességek sorozatát,

az Árpád szálló nagytermében megtartott dísz képviselői közgyűlés nyitotta meg, mely közgyűlésen előjárásunk s a képviselőtestület tagjai teljes számban s nagy számu s díszes közönség jelent meg.

A díszközgyűlést Melis János községi bíró megnyitván, utána Dancs Béla első jegyző mondotta el emelkedett szellemű beszédét, s beszédében a félszázad előtti állapotokat vázolta, s a mai napnak különösen a polgárságra nézve fontos nagy jelentőségét emelte ki. Beszéde végeztével a jelen voltak lelkesen megéljenezték őt s majd Salacz Ferencz képviselői tag indítvány folytán el lett határozva, hogy az imént elhangzott beszéd, egész terjedelmében jegyzőkönyvbe véteessék.

A közgyűlés végeztével az Előjáróság s a képviselőtestület tagjai csoportokra oszlottak, hogy testületileg vegyenek részt az ez alkalommal tartott emlék Isteni tiszteleteken.

Az Ág. Ev. Egyház ó templomában Nt. Placsó István lelkész, a vallás és polgári szabadságról tartott fennkölt s lendületes beszédet s az Isteni tisztelet végeztével az ajtókat közönség helyéről belépve zenitelt. „Isten áldd meg a magyart” A r. kath. templomban K. v. és J. zsei segéd lelkész ur olvasta az ünnepi misét, s mise végeztével a kar „Áld meg országunkat” kezdetű éneket adta elő. A neolog izr. imaházban Klein Adolf rabbi lelkes beszédében a zsidóság is a magyarság felszabadításának ünnepe között van párhuzamot, s szép beszédében lelkesen fejtegette, hogy e napot miért kell minden igaz magyar embernek kegyeltesen megünnepelni: — beszéde végeztével az oskolás növendékek s a jelen volt közönség mély áhitattal énekelte el a „Himnus” első vers szakát. — Az orthodox imaházban az isteni tisztelet megkezdése előtt az oskolás gyermekek „Himnust” énekeltek el,

utánok — Rosenberg Sámuel Kántor Zsoltárt énekelt majd Blonder Salamon magyar nyelven szép imát mondott a kir. Család és a magyar nemzetért.

Ebédután a korai délutáni órákban ezrével hömpölygött lakosságunk a főtérré majd a főiskola elé, hol is az előzetes megállapodásokhoz képest a következő rendben sorakoztak. Elöl a fél század előtti nagy idők még élő tanui s részesei, utánuk a zenekar, majd a tanuló ifjuság, iparos testületek, végül az előjáróság s a megszámlálhatlan közönség 3/4 3 órakor indultak el lobogók alatt a Beliczey utra, mely ut tömve volt ünnepiesen öltözött közönséggel, s a mil-leniumi emlék napokra emlékezteti méltósággal haladt a megindult menet az Árpád szálló elé, megható volt látni, a mint a nagy idők tanui ott elől mentek egykori dobosuk által vezetve nagyon is meglátszott egyike-másikán, hogy a nagy napok óta elmúlt félszázad érezhető nyomokat hagyott maga után, de örömmel láttuk azt is, hogy nagy részük ma is képes lenne, ha a szükség úgy kívánná sikra szállni hazájáért.

A menet megérkezte után, az Árpád szálló erkélyéről a főiskolai „Vajda kör elnöke Benka Gyula igazgató tanár ur mondta el eszme s szónoki fordulatokban gazdag beszédét. Miután a lakosság tömeges érdeklődése miatt az „Árpád” szálló nagytermébe a rendezett hazafias ünnepély nem volt műsor szerint megtartható, a szeláramban olykor nem mindenki által hallható megnyitó beszédet egész terjedelmében azért közöljük a szerző szívesességéből, hogy a töredékes benyomást kiegészíthessék az érdeklődők.

1898. márczius 25.

Tisztelt ünnepelő közönség!

Szarvas városának polgárai s a helybel

SZARVAS ÉS VIDEKE TÁRCAJÁ.

1848.

Már ötven éve, hogy elmúlt. — Még csak ötven éve, és már alig emlékszik rá valaki. Az ereklyék fogynak, a holtak porladnak, a sírköveket ellepi a moh, az emlékeket elhalványítja az idő. E kor megelevenítésre, szellemi felidőzésre várnak.

Itt az idő. Egy félszázad elmossa a történet tényeiről a várszagot, a lázító bosszúvágyat, a színpadi festéket s csak a nagy arányokat, a nagy események nagy lelki hőseinek emlékét őrzi meg. Ezekből aztán össze lehet rakni egy nagy korszak mozaik képét. Míg az emlék nagyon is eleven, míg az egyéni fájdalom nagyon is saját, addig mindenki más szempontokból nézi a dolgokat, addig nem szólhat a história. Most biztosan lát. Elő alig maradt abból a korból, ezek felől ítelhet. Ha tovább halasztja beszédét, ha még most is félbe felebbenteni a fát, hogy, libázuér. Egyre fogynak alatta az emlékek, egyre gyengül a szem, mely alátekint.

Soha szebben még nem mutathatta volna Kilió a félszázad előtti nagy idők és nagy emberek történetét, mint most fette Tollát nem kisebb művészekre bízta, mint Jókai Mór, Bródy Sándor és Rákosi Viktor akiknek szerkesztésében jelenik meg az a hatalmas díszmű,

mely ezernél több egykoru képen, nyomtatvány — kézirát és ereklyemáslatban mutatja be a szabadságharoz történetét. A pozsonyi országgyűléstől kezdve a bujdosás évéig, kitérve a kor nagyjainak életére egész Kossuth haláláig. Megtépett lobogók, kicsorbult kardok, kovás puskák, golyójárta attilák őrzik itt a dicsőséges kor emlékeztetét. A hősök arcsképei, fényes csataképek azok magyarázó tájképével változtatják egymást. Az ereklyék, Batthyány-, Kossuth-, Petőfi-, Damjanich-stb. reliquiák oly pompás képekben tekintenek az olvasóra minőkkel még nem jelent meg magyar könyv. És egy kép sincs szöveg nélkül. A szerkesztőkön kívül ír e könyvbe Magyarország valamennyi jebb írója.

Eötvös Károly, Mikszáth Kálmán, Beöthy Zsolt, Hentaller Lajos, Szilágyi Sándor, Marczali Henrik, Hampelné, Pulszky Polyxéna, Kiss József, Varga Ottó, Pósa Lajos, Mezei Ernő, Tóth Béla, Inczédy László, Szederkényi Nándor, Ignóus, Lukács Gyula, Feszty Árpád, Réthy László, Bárony István, Kálnoky Izidor, Beöthy László, Timár Szaniszló, Voinovich Géza, stb.

E korra vonatkozó későbbi rajzok alatt Munkácsy, Zichy Mihály, Benczúr, Feszty, Torma, Vágó Pál, Papp Henrik, Raskovics, stb. nevei állanak. A legelső füzetek egyikében találja az olvasó Andrássy Manó gróf torzképeit. Ezek közül eddig csak egy pár jelent meg s a magyar művészet most egyszerre gazdagodik elsőrangú caricatura rajzolóval, mikor már a főúri művész keze örökre megdermedett.

Nincs Magyarországon nyilvános intézet, melynek birtokában valami értékes, a kart illető anyag volna, mit a szerkesztők meg nem szereztek. Bécs, Kassa, Zágráb, Kolozsvár, Belgrád, Moszkva, Szent-Pétervár, vet határt gyűjtésüknek. Nagy összeköttetések révén történhetett, hogy főúri családjaik magángyűjteményei megnyitottak előttük, s gondosságuknak köszönhető, hogy minden egyes kép alatt megtaláljuk a kép eredetét, a honnan vétetett. A képek és szöveg egyaránt hivatva van a rokon tárgyú művek fogatkozásait pótolni, hiányait megjavítani.

A kiadók nem hasznót keresnek e művel, hanem áldozatot hoznak, s hazafias kötelességet teljesítenek. Az utóbbi évtized legdiszesebb és legnagyobb szabásu művei. Révai Testvérek irod. int. részvénytársaságnál jelentek meg. E vállalatot is pazar fénnnyel, nagy gondal, ritka jó ízléssel állították ki s figyelték arra is, hogy a könyvet mindenki megszerezhesse. Azert 30 füzetben bocsátják közre 30 krajczárjával. A kötetekhez díszes bekötési táblákról is gondoskodnak. Az eddig megjelent füzetekből az olvasó már is láthatta, hogy monumentális művel van dolga, melyben tudás, szorgalom, és művészi becsvágy gyümölcseit élvezheti.

Az idén rossz kelete van a könyveknek, csak ennek az egynek ne legyen. S hisszük, hogy a magyar népnek elvihette az ár a buzáját, kenyeret, de nem vihette el a hazaszeretetét s a nemzeti dicsőségért még mindig áldozhat annyit, hogy ezt a könyvet megsze-

főgymnasium tanulósa a honfi kegyelet és lelkesedés őszinteségével szívből, lélekben együtt ünnepli ma nemzeti újjászületésünk félszázados évfordulóját.

Ünneplünk hagyományos kegyeletből szívünk indításából, önkényt; ünneplünk — tekintve az országgyűlés folyamatban levő s e tárgyra vonatkozó tanácskozásait — ilyen alakban alighanem utoljára.

Hála tanúság és remény hatja át lelkeinket e hazafias emlékünnepen, midőn félszázad által megszentelt történeti hagyományainkra visszatekintsünk, és közös örömben közös fájdalomban együtt érző nagy családdá összeolvadunk.

A város képviselőtestületének megbízásából folyó kötelességem megnyitni ez ünnepelet.

Teszem ezt azzal, hogy az emlékezet szárnyain vissza szállok a múltba. Főkeresem nemzeti nagyságunk 1848-ban kiépült templomát elolvasom oltárainak feliratait s felnyitom a roskado sirboltozatot melynek homályában anynyi jelesünknek emlékét takarja a feledés pora. Érzem hogy gyenge fényű lámpa az én visszaemlékezésem, mikor félszázaddal előbb lezajló küzdelmet s annak következményeit kell egy pillanatra megvilágítanom. Pedig napjainkban nagyon is érezhető közszükség, — mondhatnám magunk iránt tartozó hazafias kötelesség — az, hogy újabb fejlődésünk társadalmi s politikai vezéreszméire vissza-vissza tekintessünk s lelkeink elé idézzük azon hazafias közszellemet, mely 1848-ban rövid idő alatt titáni erővel oly sokat létesített s századokon át elkallódott jogaink vissza szerzésében és mngvédésében az akadályokkal hősileg — s mi ennél is több — becsülettel megküzdött. Lelkesíteni s nem lázítani; felvilágosítani s nem kápráztatni; megdöntetlen elvek mellett kitartásra bírni s nem rábeszélési kötelessége ma annak, ki ez emlékünnepen nemzeti történetünk félszázados eseményeiről említést tenni akar.

Ennek tudatában tartózkodom minden oly felfogástól, mi elválaszt s pártokra bont, mert úgy vagyok meggyőződvel hogy nem egy pártnak, de a gondolkodó hazafiak összességének ünnepe e mai nap. Ezért felül-emelkedve jelen helyzetünkön elállok minden bírálgatástól midőn dicső közös multunkra fordítom figyelmünket. Még részletekre sem igen terjeszkedem ki, nehogy az utánam fellépő szavaló tanulók szerepkörét megnyitó felszólalásom hosszasságával hatásában megzavarjam. Ezért a hazafias kegyeletnek e félszázados emlékünnepen:

Főlélesztem a hála tiszta lángját, midőn rámutatok azon vívmányokra, melyeka honszerem tüzeiben összeforrott magyar nemzetnek 1848 márczius 15-kén kifejezésre jutott közakarataból — mint felhőből a villám — előtörték, sokakat megfélemlítve, de mindeneket bevilágítva.

A rendi országgyűlés gyanakvó tartózkodással fogadta a lelkes pesti ifjuságnak s a hozzája csatlakozó nemzeti körnek és fővárosnak mozgalmát, midőn az a régóta érzett közszükségnek ama ismeretes tizenkét pontban rövid, velős, találó kifejezést adott. Nem a mozgalom tartalma, de módja ellen merültek fel a kételyek és rosszalások, mert be kellett ismerie mindenkinek hogy a helyzet alapos ismeretének, a politikai érettségnek és zsenialitásnak remek megnyilatkozása ez az örökre emlékezetes tizeukét pont. Fölvetette a kérdést a lelkes ifjuság: mit kíván a magyar nemzet? Felelt pedig reá ekkép: legyen béke szabadság és egyetértés! Szabad sajtó, censura eltörlése, felelős ministerium, népképviseleti alapon szervezett országgyűlés, mely évente Pesten tanácskozzék, törvény előtti egyenlőség így polgári mint vallási tekintetben nemzeti hadsereg, közös hadsereg, közös teherviselés, urbériség eltörlése nemzeti bank, katonaság megcsökkentése az alkotmányra s csak honvédelmi célra alkalmazása, politikai elítéltek szabadon bocsátása, unio Erdélyvel! Lomha századok mulasztása után oly sürgössé vált roppant feladatok ezek, melyek életbeléptetéséhez nem egy márczius, nem egy tavasz, de évek kellenek.

A Pozsonyban tanácskozó országgyűlés szabadelvű többsége érezte, hogy a magyar nemzet szíve dobbant meg e reformkövetelésekben törvényjavaslatba foglalta ez eszméket s kikérte minderre a jó öreg királynak szentesítését. A nemzet életének termékenyítő tavasza, ez a márczius idusa lett aztán társadalmi s állami nagykorúságnknak, — nem — újjászületésünknek fényes hajnalhasadása, mely a hazafias önértetnek való tartalmat s a politikai reform-törekvéseknek félreérthetetlenül világns cél gondolatot adott. Az eddig lenyűgözött erkölcsi erők felszabadulása aczélozta meg aztán a magyar nemzet akaraterejét annyira hogy magára hagyva cselvetések s árulások daczára is megvivta a dicső, bár szomorú kimenetelű szabadságharcot. Mert az eredetileg békés reform-mozgalom utóbb könybe s vérbe gázolt. Köny és vér termékenyítő s szentelé meg hazánk földjét újra és annyiszor. Úgy látszik emberi nemünk elkerülhetlenül szomorú sorsa az, hogy a népszabadság, nemzeti önállóság és függetlenség önálló eszméi csak könyvtől s vértől termékenyülnek.

A nagy idők irtó szellemét legiókorább megértette a fő — és köznemesség s nagy erkölcsi erőt fejtett ki, midőn a haza oltárára önkénytes áldozatul tette születési előjogait s kebléee ölelte a népet. Főlszabadult a föld, megnemeseült a nép s magasan fenszárnyalt az imént még hétköba ver: gondolat, eszme, érzelem a sajtóban s köztanácskodásokban egyaránt. Pezsgő élet és munka-kedv hatotta át erre a magyar nemzet zsibbadt szervezetét midőn a nagy eszmék hivatásának tudására ébreszték. És mert e nagy idők áldott szelleme a testvériség

szent érzelmével töltötte el hazánk lakosságának szívét azért rövid idő alatt fölemelkedett nemzetünk a fejlődés oly fokára, kiküzdött oly előnyöket, visszaszerzett oly jogokat s biztosított magának oly alkotmányos életrendszert, melynek áldásait ma is büszke örömmel emlegetjük s hálás lélekkel érezzük. Ezért lobban fel a mai félszázados emlékünnepen az 1848-iki nagy építmények oltárán a hálaadás tiszta lángja, mely szelid fényével bevilágítja egyrészt a multak borongó homályát, másrészt besugározza jövődő fejlődésünk utjait. De a hála ez örömet örömmé keseríti.

Az a sok szomorú tanúság, mely e nagy nap emlékével együtt feltámad lelkeinkben. Keserű orvosság, durva fakánálban — mondja Arany. Csak legalább elverné nemzetünk lázas nyugtelanságát s végre valahára kijózanítana!!

Nem zárkozhatunk el a 48-as nagy idők azon keserű tanúsága elől, hogy sohasem elég a nagyszerű reformot millióknak egyetértve akarni s kifejezésre juttatni. A kivétel lehetősége a körülmények kedvező volta, a módok és eszközök bölcs megválogatása elengedhetlen kellek arra nézve, hogy s nemzetek reform-törekvéseikkel valaha célhoz juthassanak. Vagy talán nem is birtak elég belátással s erővel, vagy legalább kellő tapintattal és kitartással ama nagy idők nagy szellemei, midőn nemzetünk önállóságának és függetlenségének kieszközléséhez elégnék hitték a szabadság, egyenlőség, testvériség eszméinek köztörvényben való kimondását? Istenem, de könnyű nekünk bírálgatni s elítélni azokat, kik jogosan kizártnak, lehetetlennek hiték a fajgyűlöletet s idegen hatalom beavatkozását akkor, mikor nyíltan kijelentették azt, hogy minden idegen érdekek sértési szándéka nélkül egyes egyedül hazánk és magyar nemzetünk beléletének békés reformálására törekszenek! De ki lát be a zivatáros éj örvénylő mélységeibe? ki számíthatja ki a rejtélyes pokol cselvetéseit?

Szomorú tanúsága e nagy időknek az is, hogy hazánk idegen nyelvű népei irigységre gyultak s kaján szomszédok féltékenységre lobbantak előhaladásunk láttára s ellenségeskedésükkel oly akadályokat gördítettek a maga szervezésével foglalkozó magyar nemzet munkája elé, melyet a válságos napokban elhárítani épen nem sikerült. Ne feledjük hogy ez akadályokat ma ötven év után sem hárítottuk el utunkból, Veszélyes gyulékony anyag volt ez körülöttünk akkor is ma is, melyet a hatalom annál inkább sietett lángba borítani, mert a nemzet s az uralkodó ház sem érdekeikben sem érzelmeikben nem forrottak össze a válságos időben annyira, mint ma az ötven év kiengesztelő befolyása alatt.

Benne rejlik végre a nemzet újjászületésre következő eseményekben az a fájdalmas tanúság hogy anyagi erőtlenség s főleg szervezetenlenség esetén a legtisztább hazaszeretet a legnemesebb lelkesedés, sőt a halált megvető hősi elszántság sem elegendő még arra, hogy nemzetek rég táplált jogos kívánataikat teljesülni lássák s céljajkat elérhessék. Ezért állott be aztán a magyar nemzet megdicsőülésére a kínos megcségyenyülés A felharsanó örömradiant a halálhörgés nyomta el, a névtelen hősök és vértanúk szomorú sorsa s a nemzet szabad fejlődésének erőszakos megtörése félelemmel tölté el a gondolkodók lelkét Beborult hazánk felett az ég, Nemzeti nagy létünk temploma kifosztva meggyaláztatott s az idegen hatalommal szövetszertett zsarnoki hatalom diadalt ült a rombolás omladékaín. Rejtőzni, menekülni, futni kényszerült a boldogtalan, ki e kínos válság napjaiban munkát, jólétet vért életet áldozott honáért. Vessük mélyen szíveinkbe a nemzet megaláztatásának e szomorú tanúságát de ne eszaggadjunk! A fájdalom nemesít a csalódás kijózanít s a megalázás edzi és felfokozza az igazságért szenvedő akaraterejét. Az erkölcsi igazságszolgáltatás e ténye nemzetünk történetében is bebizonyult. Ott van a segítő Isten a legközelebb hol a megpróbáltatás a legnagyobb A népek s nemzetek sorsát intéző isteni gondviselés a keserű csapásokba bele oltotta.

A jobb jövőnek biztató reményét. Még a zordon borulatban is így fohászkodott és énekel a magyar: „megvirrad még valaha! nem lesz mindig, — nem is lehet a magyaron éj-

rezze. Jó esztendő! szerez vele magának, és sok lelki gyönyörűséget.

A nagy halott.

— Kossuth halálának évfordulóján. —

Ha hallotok regét elnyomott nemzetről,
Mely zsarnok hatalom sulya alatt szennedt,
S télen nyugalomban mintegy aludt a nép,
Míg végre egy férfi öntött belé lelket:
Jusson eszetekbe a nagy, dicső halott,
S boruljatok térdre . . . Sirjatok, . . . sirjatok . . .

Hogyha emlékeztek szabadság napjára,
Az újjászületés dicső reggelére,
S kutattok utánna: ki hozta est létre,
Ki volt a nemzetnek akkoron vezére:
Jusson eszetekbe a nagy, dicső halott,
S boruljatok térdre . . . Sirjatok, . . . sirjatok . . .

Ha látjátok jogért küzdeni a magyart,
Ádáz harcot vívni zsarnok ellenféllel,
Ha halljátok hangját dicső győzelmeknek,
Mint ujjong a nemzet földerült kedvében:
Jusson eszetekbe a nagy, dicső halott,

S boruljatok térdre . . . Sirjatok, . . . sirjatok . . .

Zivatar után ha látod a földmivest.
Jégverte vetését mint fájlalja lelke:
Gondolj a magyarra, ki elhagyja honát
S az Istenhez fordul jobb jövődöt esdve . . .
Jusson eszetekbe a nagy, dicső halott,
S boruljatok térdre . . . Sirjatok, . . . sirjatok . . .

Bolyongni száműzve, hontalanul, messze,
Idegen földéken, túl a tengereken,
Az elbukott hazán vérszopókat látni,
És — nem lehet tenni . . . oh, e kín végtelen!
Jusson eszetekbe a nagy, dicső halott,
S boruljatok térdre . . . Sirjatok, . . . sirjatok . . .

. . . Boruljunk a sirra, imádkozzunk érte,
Hogy a ki életét áldozta a honért,
Legyen annak része örök üdvösségben . . .
Fonjunk neve köré hervadhatlan babért!
El ne feledjétek, ki nekünk e halott,
S boruljatok térdre . . . Sirjatok, . . . sirjatok . . .

Végyváry Ferencz.

szaka! "Es valóban a véren szerzett keserű tanúságokból fakadt a kijózanodás, kölcsönös kiengesztelődés s végre az alkotmányos kifejlés hajnalhasadása.

A történeti események mély értelmű tanúsága s a további fejlemények ésszerű parancsa nemzetünket ép úgy mint felségesen uralkodó böles királyunkat fokról fokra mindinkább meggyőzték arról, hogy a mint nincs ugrás a természetben, úgy nemzetek s államok életében is csak békés fejlődés mellett türelmesen érlelt reform-eszmék fokozatos életbeléptetése vezet sikerre. Gyors építés romlást, rohamos ujtás visszaesést erőszakos merénylet megtorlást von maga után.

Végre tizenhét év keserves szolgátság és czéltalan bolyongás után a nemzet és uralkodó egyetértő közakarattal zárandokolt el az 1848-ban emelt, de kincseitől kifosztott templom alapjához hogy azon — ha nem is mindenben kielégítőleg — újra felépítsék alkotmányos életünknek mai rendszerét.

Ezért biztat a remény, hogy a félszázad alatt ez előtt megindított munka, lezajlott küzdelem, a köny — vér — és életáldozat még sem enyészett el nyom nélkül nemzetünk életében, sőt áldás derül az átok sluya alatt roskadó hazára. A magyar nemzetet hivatásának teljes tudatára ébresztő 1848-dik időszak nagy eszméi ma is a tűzszlop, mely a szolgátság és egyenlőség sivatagjából nemzetünket az önállóság, függetlenség és szabadság ígért földjére vezérlendi. Ez ígért föld, ez az a jobb jövő „mely után, buzgó imádság epedez százazrek ajakán“. Vajha a népek s nemzetek sorsát intéző isteni gondviselés adna erőt bölcseséget és kedvező alkalmat, hogy e jobb jövőt hazánk s nemzetünk mielőbb elérhetné!

És végül hozzátok fordulok kedves tanuló ifjuság! Miénk a hálaadással emlegetett dicső múlt a gondteljes és a tanuságos jelen; titek a szép reménnyel biztató jövő. Öntudó lelkeitekben lobbot vetett a honszerem fénye s tetre hevítő melege. Gondtal ápoljátok e vesztá-tűzet ezt az eszmék iránt fogékony igaz hazaszeretetet. Látjátok minő hálaadó lélekkel s biztató reménnyel ünnepeljük ma mindnyájan veletek együtt az 1848-as eszmék nemzetszervező s megvívó erejét e félszázados emlékünnepeken kérlek, merítsetek ebből, s erőt, önbizalmat s kitartást arra, hogy nemes és nagy elődeink nyomain járva, mikép kell élni, dolgozni, áldozni, szenvedni — s ha Isten úgy akarja — meghalni a hazáért. Szeressétek Isten után teljes szívvel, teljes lélekkel, minden erőből kedves magyar hazánkat: szeressétek az ezredéves fejlődésében anynyi erénnyel ékeskedő magyar nemzetünket, annak közművelődését s ebből fejlődő anyagi jólétét és szellemi boldogulását. Gondoljatok miudég nemes önérzettel és szolgálatkészséggel a dicső hivatásokra, mely hazánkkal szemben abban áll, hogy általatok, is fény, dicsőség jólét és boldogság derüljön magyar hazánkra, melyről a költő így énekel.

Tenéked élned kell, ó hon!
És virulni!
Reszkette fognék szétomolni
Hazám! hazám!

Ezzel az 1848-as nagy idők ezen félszázados emlékünnepeit megnyitom.

A szünni alig akaró éljenzés csilapultával Hrivnák János szavaltta el Petőfi Sándornak „Nemzeti dalát“ majd Russ Zoltán „Konduljának meg a vészharangok“ című költeményt, mindkét szavallatot a lelkes közönség megéljenezte. Ezekután Stéger Hugó VIII. osztálybeli tanuló lépett előtérbe, sok érzéssel s nagy közvetlenséggel szavaltta el pályadíjat nyert ódáját:

Martius Idusán.

(1848—1898.)

Mindenható Isten, népeknek Istene,
Hozz'ed fohászokunk e szent, e nagy napon!
Te aki megőrzéd szabad szép hazánkat,
S megtartád azt nekünk már annyi századon,
E dny kérünk Téged Márlius Idusán;
Áldásod lebegjen nemzetén és hazán!

Ötven éve annak, ötven éve épen,
A szabadság fája kivirított szépen;

Kivirított szépen, gyümölcsöt is hozott,
Az a mártiusi felejthetlen napot.

Legszebb tavasz volt az, tavaszok tavasza,
Balzsamos illatot lehelte erdő berek
Oly édesen szólt a csalogány éneke
Öröm mámorában usztak az emberek.

Oh mert kaptunk mindent, mit csak szív kívánhat
Valóság lett az, miről csak álmodánk
Hozsánna tenéked magyarok Istene
Hogy szabaddá tette békóba vert hazánk.

Szabad lett a sajtó, szabaddá az eszme,
Szabad szárnyakon kelt a nagy költő dala
Azt hordozta szárnyán langyos esti szellő,
És azt visszhangozta Kárpát szikla fala.

Szabaddá lett minden, szabaddá a jobbágy
Ledől a sziklafal úr és paraszt között,
És hogy boldogítsa imádott hazáját
Dusgazdag és koldus szentelt békét kötött.

De a verőfényre ború következett!
Komor nehéz felhők boríták be egynk,
És csak alig mullott, hogy a szentelt harcza
Nepestől, hazától, örökre elveszünk.

Félistenként harczolt mindenik honáért,
Névtelen félisten volt ott minden alak!
De hajh! eltűntek vad, idegen hordák,
S befogadták őket nyirkos tömlőz falak.

Az volt legboldogabb, aki a harcmezőn,
Örök üdvösséget, hősi véget talált,
Mert az elkerülte a hőshöz nem illő
Kimondani is gyászos kint, szolgál halált,

Oh te magyar nemzet gyászos Golgotája,
Te örökké vérző beforrhatlan sebünk!
A te emléked az, mely nem hagy pihenni,
A te emléked az, mely sirba jó velünk.

Régen volt már mindez! Azóta mártius
Virágos ruhába ötvenszer öltözött
Gyujtsuk meg hát mi is a kegyelet lángját,
S világítsunk vele a szent sírok között.

Ötven éve annak, ötven éve épen,
A szabadság fája kivirított szépen,
Kivirított szépen, gyümölcsöt is hozott,
Ezt a mártiusi felejthetlen napot.

Mindenható Isten, népeknek Istene,
Hozz'ad fohászokunk e szent e nagy napon
Te aki megőrzéd szabad szép hazánkat
Tartsd meg továbbra is még sok századon,
Vegyed kegyelmedbe, hintsd áldást reája
Ki ne vesszen soha a szabadság fája.

STÉGER HUGÓ.

Szép verséért s hatásos előadásáért a közönség, s különösen a jelen volt szép nem tagjai lelkesen megéljeneztek záradékol Bencsik Pál VIII. oszt. tanuló mondotta el ünnepi záróbeszédét, melynek elhangzása után a jelen volt közönség egy szívvvel s lélekkel énekelte el a „Szózat“ első versszakát melynek végétével példás rendben s csendben szétoszlott a közönség.

Az Árpád szálló előtt lefolyt ünnepélyen elmondott s elszavalt beszédek és költeményeknek mily megragadó hatása volt, mi sem bizonyítja jobban, mint egy — községünkben itt időzött idegen uri ember szavai, kinek állítása szerint ez ünnepély oly magasztos volt, hogy hatása alatt még a lengyel zsidó is magyarrá vált volna, s így a szarvasi tótok annál inkább magyarokká válhatnak. Este alig hogy leáldozott a nap, kezdetét vette az önkéntes kivilágítás, s itt örömmel jelezhetjük hogy nem csak a főut, s a Kossuth-utca, de a többi mellék-utczák is ki voltak világítva, s a kivilágítást nagy közönség gyönyörködve szemlélte, különösen a fő-ut, s a Kossuth-utca pazarfényű kivilágítását.

Meg kell még emlékeznünk a bankettekrol is, s itt sajnosan kell megemlítenünk, hogy a tervezett együttes bankettet, a felmerült nézeteltérések folytán nem lehetett együttesen megtartani.

A szabadelvű pártkör tagjai az Árpád szálló disztermében rendeztek 400 terítékű közvacsorát, az első pohárköszöntőt Dancs Béla első-jegyző mondotta — kinek beszédét alva halgatta végig a közönség — Ő felségére mint a törvények főöröre — majd dr. Salacz Oszkár ügyvéd, Liska János főiskolai tanár mondották el alkalomszerű beszédeiket. Id. Kollár János ügy-

véd a volt kegyes földes urak közöttünk elő, s közkedvelt unokáit köszöntötte fel. Benka Gyula főiskolai igazgató a testvériség fejlesztésére mondotta hatásos pohárköszöntőjét.

A függetlenségi kör saját helyiségében szintén rendezett 180 terítékű közvacsorát. Vacsora előtt Dr. Haviár Gyula ügyvéd tartotta megnyitó beszédét, melyben lelkes szavakkal méltatta e nap fontos jelentőségét, pohárköszöntőt mondottak Dankó Soma, Dr. Reisman Adolf, Moraucsik József, — majd a kör helyisége előtt megjelent mintegy 200 tanulóhoz, — az általuk elénekelt hazafias dalok elzengése után, Nt. Zvarinyi János lelkes ur tartott lelkesítő s buzditó beszédet.

HIREK.

— **Felolvasás.** F. hó. 13-án délután, a szabadelvű kör helyiségében nagy és diszes közönség jelenlétben, Neumann Jenő főiskolai tanár ur a „Socialismus“-ról tartotta meg meg nagyvas, s a jelen voltak gyakori helyesléssel fogadott felolvasását, felolvasása végétével zajosan megéljeneztek. Majd Bodnár Endre népkolai tanító „A kézi ügyesség elsajátítása a népkolában“ című értekezését olvasta fel, mely felolvasást a jelen voltak szintén élénk helyesléssel fogadta.

— **A folyó évi ujonozállitás.** Szarvason április 12-től 15-ig terjedő idő alatt fog megejteni. Ezen ujonozállításra az 1877., 1876. és 1875. években született hadkötelesek vannak felhiva a következő sorrendben:

Április 12-én. Öcsöd mindhárom korosztálya.
„ 12-én. Kondoros mindhárom korosztálya.
„ 12-én. Idegenek.
„ 13-án. Szarvas I. korosztálya.
„ 14-én. Szarvas II. és III. korosztálya.
„ 15-én Szt.-András mindhárom koroszt.

A hadkötelesek és ezeknek a keresetképeség tekintetéből megvizsgálandó férfirokonai is kötelesek a sorozó bizottság előtt, a mely naponként reggeli 8 órakor kezdi meg működését idejekorán és tisztán megjelenni.

— **Csöd.** A gyulai kir. törvényszéknek 2001/898 P. számú végzésével, Richtscheit Mór kondorosi lakos ellen csöd nyitattott. Csödtömeg gondnokul Dr. Mázor Elemér szarvasi ügyvéd neveztetett ki.

— **A megérdemelt hála.** Igen kedves jelenet folyt le f. hó 19-én, József napján, a helybeli főgymnasumban. Mocskónyi Józsefet üdvözölte a VIII-ik osztály ifjusága kiknek az V-ik osztály óta vezetője. Igaz hálájuknak azzal is adtak kifejezést hogy derék tanáruknak arczképet olajban megfestették Vörös megyénkbéli ügyes festővel s kellemesen meglepték vele Mocskónyt. Tanítványainak e kedves meglelékezése a kiváló tanár teljesen kiérdemelte, mert agnyerő bűnasmódja, alapos szakismerete és kiváló talátsága már rég osztályának kedvenczév tették.

— **Tanítói értekezlet.** A szarvasi tanítóbegyesületnek mult vasárnap márcs. 13-án látogatott értekezlete volt. Az értekezlet első előadója Szabó József „A légköri csapadékok“-ról tartott gyakorlati előadást növendékeivel. Előadása gyakorlati tanítóra val, aki tárgyának közlésénél nem csak az értelem, hanem az érzelem ápolására is kiváló gondot fordít. Utána Bruszniczky Pál olvasta iel „Az ovoda és a népkola egymáshoz viszonya“ című értekezését. A felolvasó alapos jártasságot és önállóságot tanusított tárgya körében s felolvasása a hallgatóság általános helyesléssel és elismerésével találkozván felkérte, hogy egyik felolvasásában majd a népkolát a középiskolával hasonlítsa össze. Nem csekély dicsérettel kell megemlítenünk Blonder Salamon tárgyilagos bírálatát is, aki a felolvasott értekezésre megjegyzéseit tárgyának alapos tanulmányozásáról tett tanubizonyosságot. Utolsó előadó Molnár János, Verner László „Tanügyi Karczolatok“ című művét ismertette. Az ismeretetés élénk érdeklődés mellett közöltetett s erkölcsi sikere anyagi hasznót is hozott, amennyiben az értekezletre hozott tíz kötet. azonnal vevőkre talált. Legközelebbi értekezését az egyesület május hónapban tartja a mikor Ridegh János könyvet ismertet, Paulend János „A történelem tanítása a népkolában“ című értekezését olvassa fel, Molnár János pedig a történelemből gyakorlati előadást fog tartani.

— **A telekkönyvi betét szerkesztés sürgetése.** Községi képviselő testületünk legnőbbi gyűlésén ellett határozva, hogy küldöttséget meneszt a m. kir. Igazságügy miniszterhez a végett hogy a telek-

könyvi betét szerkesztésnek Szarvason' mielőbb lendő keresetű vitelt kérelmezze. A küldöttség Melis György bíró Dánes Béla I-ső jegyző és Kontur József ny. járásbíró lettek megválasztva. Mint értesültünk a küldöttséghez Szt-andrás és Öcsöd községek is csatlakoznak, községük érdekében.

— **Saját különleges bölcsészünk ellen.** — kit a Budapesti lapok szarvasi Várkonyinak kereszteltek el, — a Budapesti kir. sajtóügyi vizsgáló bíróság e napokban már a harmadik sajtó pert tette folyamatra még pedig ez uttal olyan vétségért, melyért aligha nem hosszabb ideig lesz alkalma magányos czellájában a világ gyarlósága, s szerinte értelmetlensége felett elmélkednie. Legutóbbi kihallgatás alkalmával különben egy cseppet sem bölcsészethez illő, s szerinte „költői czirádákkal“ (ékesített szavakkal védekezett s többek között azt is mondván „ha engemet üldöznek, akkor saját magukat üldözik, s addig teszik ezt, míg végre ők is találunk megrórlókra, mint a mérges kulya üldöző peczérre.

— **Jubileumi érem a katonáknak.** A király tudvalevőleg az idén ünnepli meg uralkodásának 50-ik évfordulóját, mely alkalmából kifolyólag elrendelte, hogy az uralkodása alatt szolgált valamennyi katona emlékéremmel láttassék el. Most a honvédelmi miniszter küldött egy leiratot a hatóságokhoz, a mely részletesen elmondja, kik jogosultak az érem viselésére. E szerint az arany éremre azok jogosultak, akik ötven éven át szolgáltak a hadseregben. A bronz éremre jogosultak:

akik hadi érem birtokosai,
a hadapródok, tekintet nélkül szolgálati idejükre az 1868. előtt szolgált legénység, ha hét évet szolgált s a 8-ik évet megkezdte,

az azóta sorozott legénység a megkezdett tényleges harmadik esztendő után a hadseregben, a negyedik után, a hadi tengerészetnél, a második után a honvédségben,

egy éves önkéntesek az egy évi szolgálat teljesítése után, végül

azon póttartalékosok, akik a harmadik megkezdett tényleges szolgálati évükben helyeztetek át a póttartalékba.

Nem kapnak azok, akik bíróság elítelve voltak.

— **Fogorvos** Kovács J. Budapestről ki már évek óta városunkba ellátogat, két hete hogy ismét megérkezett. Felkéri a n. é. közönséget, kik fogbaiban szenvednek és segélyt igénybe akarják venni, hogy minél előbb keressek fel, mert vannak műtétek mik több időt vesznek igénybe (Plombírozások és fogbetétek.) Lakása Árpád szálloda 2-ik szám.

— **Megrendítő szerencsétlenség** történt e napokban Tordán, Vauvert ur, az ottani cellulosegyár igazgatója — vadászatról hazatérve — a mögötte menő vadásztársa fegyverének véletlen esülése folytán megsebesített és elhalt, fiatal özvegyet és két kis gyermeket hagyván hátra. Vauvert csak 29 éves volt még és gyorsan emelkedő pályáján a legszebb reményekre jogosított. Ebben a megható szerencsétlenségben csupán az a körülmény volt képes a családnak némi vigaszt

nyújtani, hogy Vauvert biztosítva volt a „Nemzeti“ (lásd köszönetnyilvánítást), a mely társaság a 30.000 koronát tevő biztosítási összeget haladéknélkül kifizette. Annál a körülménynél fogva, hogy baleset érhet bárkit, legyen az bármilyen foglalkozásu, hírlapírói kötelességet vélünk teljesíteni közönségünkkel szemben, a midőn felhívjuk a figyelmet a balesetbiztosítás kétségtelenül udvös intézményére, illetve a legmegbízhatóbbnak és kulánsnak ösmert „Nemzeti“ balesetbiztosító-részvénytársaságra.

Felelős szerkesztő: BALKÁNYI SÁNDOR.
Kiadó és laptulajdonos: SÁMUEL ADOLF.

NYILTTÉR.*

Köszönetnyilvánítás.

Bécs, 1898. február 22.

A „Nemzeti“ Baleset-biztosító-Részvénytársaságnak Budapestben.

Tordai cellulosegyárunk igazgatója Vauvert Nils Duchesne ur f. évi február hó 5-én vadászatról visszatérve egy véletlenül elsült serétlövés által megöletett

A „Nemzeti“ balesetbiztosító-részvénytársaság Budapestben a tényállás felvétele után azonnal bekérte

szükségelt okmányokat és ezek vételével haladéknélkül kifizette készpénzben a teljes biztosított összeget, azaz 30.000 koronát, miért is készségesen ragadjuk meg az alkalmat a „Nemzeti“-nek gyors és előzékeny eljárásáért teljes elismerésünket kifejezni.

Kiváló tisztelettel

Tordai cellulosegyár

Schoeller és Társa

p. p. Neufeld Károly.

A „Nemzeti“ balesetbiztosító-részvénytársaság Budapestben (Erzsébet körút 13. sz.) biztosítást nyújt mindennemű baleset anyagi következményei ellen, úgy mint egyes egyéneket (polgár és katona) gyári és iparvállalati alkalmazottakat (munkások és tisztviselők), valamint bárkit, hivatás teljesítése közben vagy azon kívül. utazás alatt, vadászatban vagy bármely más alkalommal érhető baleset ellen, a legszabadelvűbb biztosítási feltételek és a legutányosabb díjtételek mellett.

Közelebbi felvilágosítást a legkészségesebben nyújt: a „Nemzeti“ az „Első magyar általános biztosító“, a „Magyar-francia“ ez a „Bécsi biztosító“ minden fő- és aligynöksége az ország bármely helységében. Megbízható és ügye- üzletszerzők felvételnek.

*) E rovatban közlötték nem felelős a szerk.

A Mauthner-féle

hirnemes

konyhakerti és virágmagvak

zárt és hatóságilag védett csomagokban, a törvényesen bejegyzett

medve-védjeggyel

valamennyi nagyobb fűszer- és vaskereskedésben kaphatók.

A Budapestben Andrássy-ut 23. szám alatt létező Mauthner Jdön cég csakis olyan csomagoknál vállal teljes jótárust egészen friss és valódi magvakért, a mely csomagok ragasztva, a medve ábrával és a Mauthner névvel jelölve, úgy a mint a mellékelt rajz is mutatja.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH mezőgazdasági géppárosok
BUDAPEST, Váci-körút 63. sz.
által a legutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplő-gépek 2 1/2, egész 12 lóerőig, szalma-kazalozók, továbbá jargány-cséplő-gépek, heré-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és arató-gépek, szénagyűjtők,

COLUMBIA-DRILL

legjobb sorvetőgépek, boronák, szecskavágók, répvágók, kukorica-morzsológok, darálók, őrlő-malmok, egytemes aczélek, két- és háromvasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletes árjegyzékek kíváncsra ingyen és bérmentve küldetnek.

Mo Cormick
ARATÓ GEPEK
a legjobbak a világon
kéveket és maroktraktók
Mo Cormick fűkaszálok
eredeti amerikai
köszörűkészítők, szénage-rehlyék és széná forgatók
legutányosabban beszerezhetők
MÜLLER és WEISZ
cégnek Budapestben, V.,
Váci-körút 76.

KEVEKŐTŐ ARATÓGEPEK

3—16